

կարգադրութեան համար յատուկ հանրադրով մը հրաւիրած են զՆորին Վ. Տ. Տ. Սիւրտիւ Ս. Կաթողիկոսը. կարգադրելիք խնդրոց մին է Մեթապոլի մէջ գիւնթոգիկ դպրոց մի բանալ, որոյ հաստատութեան համար տեղացիք մեծ եռանդեամբ յոժարամիտ փափագ կը յայտնեն. և աղբային օգտի ցանկացող պատուարժան անձինք աւմենայն Զանկէ հոգ կը տանին այս ձեռնարկութիւնը օր յառաջ ՚ի կատար հասցնելու: Սիւս գործոյն ՚ի նպատակ հանգանակութիւններ կը լինին և իւրաքանչիւր բարեսէր աղբային անհատ յոժարակամ քստ իւրում կարի շաքաթական բաժին կը գրուի, 5 փարայէն մինչեւ 40 փարայ. ամէն մէկ անհատ ինչ բաժին որ գրուած է ամեն շաքաթամբողջապէս հասուցանելու պայմանաւ: Իւրաքանչիւր թաղի մարդիկը գրելու և կանոնաւոր հաւաքումն ընելու համար Վ. Կաթողիկոսի և թ. խորհրդոյ կողմանէ վստահութեան արժանի անձինք տեսուչ կարգուած են ամեն թաղի վերայ, ամեն մէկ տեսուչ ալ իւր ձեռքին տակ տասնապետներ ունին, որք տասնական տան բաժիններն հաւաքելու հոգ պիտի տանին: Ողբա իրենց հաւաքածները հաշուով իրենց տեսչին պիտի յանձնեն, նոքա ալ գանձապետին: Վերջապէս ամեն կարելի միջոց կը գործադրուի, որպէս զի այս գործը առանց թուլնալու յառաջ քայլէ և սկզբնաւորութիւն լինի դպրոցին հաստատութե: Երդէն շաքաթականներն կանոնաւորապէս սկըսան հաւաքուիլ, մէն մի սնհատ ուրախութեամբ կը վճարէ իւր գրուած բաժինը. մեծ յայտ ունիմք որ պիտի յառաջանայ այս խիստ օգտակար, մի անգամայն և ամենակարեւոր ձեռնարկութիւնը, որովհետեւ բաժինները մեծ բան մի չեն, և ամենէն աղքատն

անգամ կարող է վճարել առանց զըժուարութեան: —

Սեք եւս հրատարակելով այն աղբային օգտակար տեղեկութիւնը կը գովեմք Մեթապոլի մեր սիրելի աղբայնոց այս աղնիւ եռանդը և աներկ միտ յուսով կրպակասեմք իրենց ձեռնարկած աղբօգուտ գործոյն հաստատութիւնը և արդիւնաւոր յարատեւութիւնը տեսնել, որ մեծ պատիւ և յաւերժական փառք է թէ իրենց եւ թէ Նորին Վ. Ս. Կաթողիկոսի համար:

Նշանի այն աղբին, որ իւր մատաղ սերունդը դաստիարակելու եռանդ ունենն ունի, որով իւր աղբային եւութիւնը կը հաստատէ անխախտ հիման վերայ. և բիւր երանի այն աղբին որ դաստիարակութեան հիմն ալ գիտէ հաստատվիմի վերայ դնել. ու չէ թէ աւազի: Դաստիարակութեան հոգ տալ նող աղբը եթէ գիտնայ, որ արտաքին երեւութական ձեւերը, զարդերն ու հանդիսաւոր արարողութիւնները ոչ դաստիարակութիւն են և ոչ յառաջադիմութիւն, նա առաջին քայլն առած կը լինի: Այլ մաղթեմք ինչպէս մեր բոլոր սիրելի աղբի համար, նոյնպէս և Մեթապոլիոց որ այսպէս ճշմարիտ դաստիարակութեան ցանկացող եւ հետեւող լինին:

Մտկուայի մէջ սկսած է հրատարակուիլ մի նոր պարբերական տետր ՓԵՐՈՍ անուամբ խմբագրութեամբ Օլարմայրայ Սերեանց: Սոյն տետրի առաջին թիւն միայն մեր ձեռքն հասաւ, որոյ մէջ քանի մի բանաքննական յօդուածներէ զատ կայ նաեւ մի դիտողութիւն Ռուսերէն Նիկա (անգաւտան) լրագրի մի հաստատածոյն վերայ, որ հրատարակուած է Վեհափառ Գէորգ Դ. Կաթողիկոսի նկատմամբ:

Թէ՛ ուսմանը թերթի հրատարակած տեղեկութիւնն, և թէ՛ փԱՐՈՍԻ դիտողութիւնն բաւականին հետաքրքրական լինելով՝ հարկ կը համարեմք Սիւնի միջոցաւ հրատարակել. թէ եւ աւելի կը փայտագէտինք, որ փԱՐՈՍ իւր դիտողութիւնն ուսմանը գրած լինէր ուսուցիչին գէտ:

Իհաւանիկ փԱՐՈՍԻ յօդուածն, զոր կը հրատարակեմք առանց բան մի աւելցնելու կամ պակսեցնելու:

ՌՈՒՍԵՐԷՆ ՆԻՎԱ ՕՐԱԳԻՐՆ

ՎԵՀԱՓԱՌ ԳԵՈՐԳ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՎԵՐԱՅ

Ի փեթեղաւորէ հրատարակուած 'Նիւլ' (Լիւդատան) անունով պատկերազարդ օրագրի ներկայ 1872 ամի 13 թուոյն մէջ տեսանք տպագրուած մեր Վեհափառ Գեորգ Գ. Կաթողիկոսի պատկերը և կենսագրութիւնը, որի միջէն արժան եմք համարումք բաղել քանի մի տեղեկութիւնք, որք մեզ, խոտովանում եմք, գուցէ և այլոց, մինչեւ ցայժմ յայտնի չէին:

Յետ տալոյ Վեհափառ Կաթողիկոսին զարժանին գովասանութիւնը ի մասին խելքի, գործունէութեան, աւրիութեան, և այլն. յիշեալ օրագիրը նկարագրում է թէ ինչպէս մեր կաթողիկոսն ընդունում է իւրեան ներկայանալ ցանկացողներին. «Պատրիարքական ընդունելութիւնքն, ասում է նա, լինում են Ալմիածին ընդունելութեան դաճին մէջ, պատրիարքն նստում է լիթուում, բարձերի եւ թանկագին խալիչաների վերայ. ամենայն սր, որ մօտենում է նորան՝ ծռնել է չորում և համբուրում է նորա ձեռքերը և տոնեքը: Թէպէտ և Ալմիածին եղած չեմք, և այն տեղի սովորու-

թիւնքը չգիտեմք, բայց այսու ամենայնիւ յոյժ երկբայում եմք, թէ այն տեղ սովորութիւն լինի ծռնել չորել և համբուրել Կաթողիկոսի ոտները:

Նոյն օրագիրն պատմում է նաեւ թէ «ըստ հին սովորութեան», որպէս թէ՛ «միայն եպիսկոպոսներն կարող են նստիլ Կաթողիկոսի մօտին և միայն այն ժամանակ, երբ որ նա հրաւիրէ, և թէ՛ միայն նա կարող է խօսիլ Կաթողիկոսի հետ կամ պատասխանել առ որ Կաթողիկոսն դառնայ հարցմունքով»: «Հանդիսաւոր օրերում, շարունակում է յիշեալ օրագիրն, պահուում է Ալմիածինում խոտագոյն կարգ (էթիքէթ), և միայն բարձրաստիճան եկեղեցականք ունին իրաւունք մատչելու պատրիարքին, իսկ ստորին եկեղեցականք, որպէս և ժողովրդականք կարող են տեսանել նորան միայն տաճարի մէջ, և այն Հաբաթ և Վիւրա կէ օրերում»: Եւ ամենայն տեղեկութեանց վերայ բան ասել կարող չեմք, որովհետեւ, որպէս արդէն ասայինք՝ Ալմիածինում եղած չեմք եւ այն տեղի սովորութիւնքը չգիտեմք, որպէս և տեղեկութիւն չունի՛ր ուսուցիչի յիշած «հին սովորութեանց» վերայ. ուստի յոյժ երկբայում եմք և յայս մասին՝ թէ այդ ամենայն ճիշդ լինի:

Ի վերջոյ չեմք կարող չիշատակել նոյն ուսուցիչին մէջ բերուած միտք տեղեկութիւնը՝ թէ «մեր Վեհափառ Կաթողիկոսն հիմնած է Ալմիածինում ԱՄԼԻԿԻՄԻԼ»: Բայց ցաւում եմք՝ որ այդ տեղեկութիւնք յոյժ կարճաւոր է, որովհետեւ նորա նից չեմք կարողանում իմանալ թէ՛ այդ ակադեմիայն քանի կուրս (դասատուն) է բաժանուած առ այժմ, ո՞ր ուսմունքն աւանդւում են նորա մէջ, ո՞րքան աւագեմիստ կան, ակադեմիկներն ո՞ր

են, որպիսի իրաւունքներ է տալիս այդ ակադեմիայն իւրեանց ուսումը աւարտող ակադեմիականներին, և վերջապէս՝ որպիսի և որքան գիտութիւն է պահանջուում այդ բարձրագոյն ձեմարանը մտանդներից: Այս ամենայն տեղեկութիւնքը, որպէս և ուսն օրագրի յիշած «հին սովորութիւնքը», գուցէ ծանուցանէ և բացատրէ մեզ Վլադիմիրական Արարի ամսագիրն:

ԲՈՅՆԻ ԹՈՉՆՈՅ

Նախախնամութիւն հիանալի տեսանի 'ի բոյնս թուշոյ, չիք որ որ նրկատիցէ և խանդաղատիցի ոչ ընդ երկնայինն բարութիւն, որ շնորհէ տկարին ճարտարութիւն, և կանխադուշութիւն այնմ՝ որ անիոյթն է ամենեւին:

Ի սրճնել ծառոյց ծաղկամբ՝ ճարտարք բիւրաղի սկիզբն առնուն գործել, սորա շնոր յարդի առեալ 'ի ծերպըս վաղեմի օրմոց տանին, և գորա 'ի լուսամուտս տաճարաց շինւածս գործեն, մինչ այլք կորդեալ տանին թելս 'ի ձարից զամբկի, կամ խուն ինչ գեղմին, զոր մարին 'ի խալես թաղու առկախ: Ան 'ի նստա փայտահաղք, որք 'ի կատար ծառոյց կբեալ զճիւղս ընդ իրեարս սնդեն. են և ստայնիք՝ որք զլամպակենի 'ի տատասկէն քաղեն: Կանգնին ագարանք բիւրաւորք, եւ մէն մի սպարան է բոյն մի. և մէն մի բոյն հրաշալի կերպափոխութեանց է օթեւան. զառաջինն ձու գեղափայլ, ապա ձագ աղուամաղ, ուր ուրեմն ձագն զգենու փետուրս, և մայրն մորդէ՝ զնա յտրնկելիս 'ի թառս անդ, որ յետ սակաւուց յեղերաց որրանին հակեալ 'ի վայր զգլուխ սոյ զառաջնն ակնարկ 'ի բնութիւն. ընդ որ

զարմացեալ եւ սրկուցեալ գրորի 'ի կոյս եղարոյն, սորոց անծանօթ է տակաւին սրտիկեր հրաշալեացոյ՝ յոչմամբ ծնողացն ձայնի միւսանգամ երանէ յանկոյնոյ անտի եւ անտիական արքայս այերաց, որ զմանկութեանն կրէ տակաւին թագ զգլխով, համարձակի նկատել զերկինն ամբաւ, զյարածուփ կատարս շաճեաց և զանդունդս դաւարեաց, որ ընդ կաղնեաւն հայրենի:

Իսոյց այն ինչ անտառք ասանկուկանք 'ի գալուստ նոր հիւրոյն բերկրին, թուշուն մի բազմօրեայ անկար 'ի թեւոյ եկեալ առ վտակաւն անկանի, անձնատուր եւ մենաւոր խաղաղութեամբ մնայ մահու յափունս անդ, ուր երբեմն զուրախութեցն երգեաց նուագ, և ծառք տեղոյն բարձեալ ունին տակաւին զոյն նորա և զխաղաղաւէտ ժառանգորդս:

Ի դէպէ աստ նկատել զայլ իմն օրէնս բնութեան: Ի կարգի մանրերսմ հաւուց բազում այն զի ձուք 'ի սեփական երանգ արուին են 'ի նկար: Լզնահաւն 'ի մորենիս, հաղարջենիս և 'ի մոցսոս մերոց սրտօղաց առնէ բոյն, եւ ձուք նորա սկիտակաւոր 'ի գոյն նափսրտի, որ զթիկամբն: Ի զի գտեալ է մեր 'ի վարդենիս մի 'ի բունոյ անտի գաղտակուր կոնքի 'ի նմանութիւն՝ ունելով 'ի միջի քառեակ մարգարիտս կոպուտակս և վարդ մի ցողալից 'ի վերուստ վայրահակ. եզնահաւն արու կայր անշարժ յոսոթ թլփայն, որ առնթեր, իբրեւ ծաղիկ ծիրանի և կապուտակ: Լշտայոցիկ սրտիկեր 'ի ջուրս նկարէր, ունելով 'ի յատակի ստուեր ընկուղենւոյ, որոյ յետիւսէ լուսանայր այգն:

Այսու մանր նկարաւ եցոյց մեզ Տէր զօրինակ շնորհաց, որով զնուութիւնն զարդարեաց:

ՇԱԹՕՊԻԱՆ